

Jurečka: Důchodový věk bude podle profese a vzdělání

 [novinky.cz/clanek/ekonomika-jurecka-duchodovy-vek-bude-podle-profese-a-vzdelani-40422115](https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-jurecka-duchodovy-vek-bude-podle-profese-a-vzdelani-40422115)

Vládní koalice v minulém týdnu jednala o změnách v důchodovém systému. Co se projednávalo?

Informoval jsem tam o tom, jaký je stav a výhled, jak se vyvíjí deficit důchodového systému. Když nic neuděláme, tak kolem roku 2050 překročí pět procent hrubého domácího produktu. Což by v přepočtu na dnešní ceny bylo více než 300 miliard korun v minusu. Připomínám, že loni byl důchodový systém v minusu 17 miliard. V letošním roce je odhad až 80 miliard korun. To je dlouhodobě neudržitelné.

Chci, abychom odlišovali různou náročnost profesí a to, kdy člověk na pracovní trh přichází

V rámci důchodové reformy chystáte i změny ve věku pro odchod do důchodu. Jaké jsou varianty a od kdy by se měl zvyšovat?

Je potřeba to rozlišit na lidi, kteří jsou dnes v důchodovém nebo předdůchodovém věku, a na generaci takzvaných Husákových dětí.

Pro ty, kteří se narodili před rokem 1973 se určitě nic měnit nebude.

Do důchodu v 68? Týkat se to bude lidí mladších čtyřiceti, uklidňuje Pekarová Adamová

Domácí

Z hlediska stability je důležité, aby zůstala současná průměrná délka vyplácení starobního důchodu na 21,5 roku.

A co ti, kterým je dnes 40 let a méně?

Chci, abychom hledali cesty, jak věkovou hranici nastavit s ohledem na dvě věci – jednak na prodlužující se délku dožití a také délku života ve zdraví a pak na to, že se mění doba, kdy lidé začínají být

aktivní na pracovním trhu. Přicházíme na něj s prodlužující se dobou studia později, a to je potřeba do systému promítnout.

Jsem si samozřejmě plně vědom toho, že jsou tady fyzicky náročné profese, kdy je pro lidi, kteří v nich pracují celý život, problém vydržet do 65 let. Proto chci, aby systém měl férovou a spravedlivou flexibilitu. A aby bylo jasné, že jestliže někdo začal pracovat v 18 letech a dělal náročnou profesi, bude moci odejít do důchodu dříve bez toho, že by mu byl krácen. Protože zaměstnavatel by za něj měl odvádět vyšší pojistné, aby se nevytvářel deficit, aby byla vyrovnaná bilance.

Takže nemám rád formulace, které někde běhají v médiích, že se bude posouvat paušálně hranice odchodu do důchodu. Tímto směrem se nechci vydat, chci, abychom opravdu odlišovali různou náročnost profesí a to, kdy člověk na pracovní trh přichází. Tedy to, že někdo začal pracovat a přispívat do důchodového systému po vyučení a někdo po dokončení doktorandského studia.

Dobře. Ale v kolika letech by měl podle těch variant odcházet do penze člověk, který začal pracovat po střední škole, a ten, který s prací začal po magisterském studiu?

Bylo by nefér komentovat detailní parametry, dokud to nebudu mít projednáno se všemi politickými partnery. Variant řešení máme několik a pro mě je klíčové, aby systém narovnal některé záležitosti například i v oblasti odvodů a poměru toho, kolik potom člověk získává v důchodu.

Třeba u osob samostatně výdělečně činných nebo lidí pracujících na dohody, aby potom také mohli mít důstojné důchody. Ale konkrétní parametry zatím neřeknu. Jednak je máme ve variantách, jednak nebudu tyto věci vzkazovat přes média.

A proč by se měly změnit odvody třeba u dohodářů?

Dnes narůstá objem pracovní aktivity přes dohody, je to až kolem 60 miliard korun ročně. A pojistné je odváděno jenom ze dvou miliard korun, tedy velmi malé části z nich. Ten problém se plně projevil v době covidu, kdy najednou velká část lidí byla bez příjmu i bez ošetřovného, protože sice pracovali, ale neměli z toho odváděno pojistné. Takto to dál nemůže fungovat.

Podle Pavla jsou reformy penzí a daní nezbytné, je nutné je lidem vysvětlit

Ekonomika

Pro mnoho lidí v mladém nebo běžném produktivním věku je to věc, o kterou se úplně nestarají, a pak přijde moment, kdy mají dostat důchod, a najednou jsou velmi nepříjemně překvapeni, že z něj nebudou schopni vyžít. Tyto věci je potřeba férově narovnat. Nemůže to být tak, že člověk, který neodvádí prakticky nic, získává až čtyřnásobek částky, kterou mu stát a společnost vyplácí v důchodech. To jsou věci, které vytvářejí nerovnosti a zvyšují deficit, o němž jsem mluvil.

Takže by dohodáři měli platit stejné pojistné jako standardní zaměstnanci na stálý pracovní poměr?

Pořád musí být odlišeno, že je tu ideální stav, kdy člověk pracuje na standardní pracovní poměr, a že dohoda je něco, co je jenom doplňkem. Budeme chtít systém, který bude evidovat dohody, který bude schopen zabránit jejich řetězení a který nastaví i férové odvody.

Podle našich informací je už mezi ministerstvy práce a financí shoda na tom, že by se měly zvýšit odvody OSVČ na důchodovém pojištění. O kolik by měly být proti současnosti vyšší?

I v tomto případě platí, že zvažujeme různé varianty. Určitě chci, aby byl systém nastaven spravedlivěji, živnostníci totiž někdy dostávají velmi nízké důchody. O konkrétních částkách navýšení nyní jednáme. Záměrem je férový systém, který lidem zajistí i v budoucnu férové důchody.

A kolik miliard by stát mohl do systému získat díky registraci dohodářů, o které se nyní mluví?

Chceme registrovat dohody a bavíme se o limitu zpojistnění. I zde jsou nové příjmy do rozpočtu, které by mohly být v jednotkách miliard korun.

| Loni byl důchodový systém v minusu 17 miliard. Letos je odhad až 80 miliard

Ještě se vrátím k věku odchodu do důchodu. Mluvil jste o době dožití, která se prodlužuje. To se ale netýká délky dožití ve zdraví, která stagnuje. V tom problém nevidíte?

To je věc, kterou chci řešit s ministrem zdravotnictví. Jde o větší motivaci ve zdravotní péči. Například by mělo být zohledněno, zda lidé chodí, nebo nechodí na preventivní prohlídky. Chci větší provázanost zdravotního a sociálního systému třeba z hlediska rehabilitací. Protože v evidenci vidíme, že například pacient po operaci odešel z nemocnice, ale už po jeho odchodu nesledujeme úspěšnost rehabilitace a zapojení se zpátky do běžného života, do pracovního trhu.

Podle našich informací je v pracovních materiálech jako varianta věk odchodu do důchodu 68 let. Už nyní je systém nastaven na 65 let. Ted' miliony Francouzů stávkují proti tomu, že by měli chodit do penze v 64 letech, o dva roky později než nyní. Proč musí Češi chodit do penze později než Francouzi?

Podívejme se na to z pohledu veřejných financí, udržitelnosti důchodového systému do budoucna. Jsou země, kde oproti České republice už dnes lidé chodí dokonce i výrazně později než v dnešních 65. Podívejme se také na demografické údaje, které jsou hodně důležité, když chceme srovnávat Českou republiku a Francii.

Francii ochromila generální stávka, účastnilo se 1,3 milionu lidí

Evropa

Ve Francii byla dlouhodobě výrazně vyšší porodnost než u nás a zároveň se Francouzky často vrací do práce už čtyři měsíce po porodu. U nás je to po dvou až čtyřech letech. Demografický deficit je

v České republice za posledních 30 let zhruba až 900 tisíc nenarozených dětí. Ve Francii je to díky porodnosti i migraci nižší. To jsou ti budoucí poplatníci, kteří nám chybějí. Kdyby tady byli, vůbec nemusíme o zásadních změnách důchodového systému hovořit.

Takže je za tím demografický aspekt?

Ano. Osobně ho považuji za velmi důležitý, a proto v návrhu parametrů důchodového systému považuji za klíčové ty, které se týkají mezigenerační solidarity. To je zaprvé už zavedené výchovné, tedy pětistovka za vychované dítě k důchodu. Pak navrhujeme jeden procentní bod z pojistného, který by mohly převádět pracující děti přímo na výplatu důchodů svých rodičů. A pak je velmi důležitá věc, která by měla přispět ke stabilizaci systému, a to je společný vyměřovací základ manželů. Že by si manželé mohli každý rok říct, že mají rozdílné příjmy, že si to spojí, a z toho se bude počítat budoucí výměra jejich důchodů.

To je důležité i třeba proto, že když se manželství rozpadne, tak manželka, která se mnoho let před rozvodem víc věnovala výchově dětí a měla nižší příjem než manžel, je tím postižena i do budoucna. Což se u rozvodu nezohledňuje. Bylo by férové, aby se o věci manželé dělili rovným dílem i v těchto situacích.

Důchodová reforma musí také vyslat jasný vzkaz lidem, že klademe důraz na děti jakožto základ celého průběžného systému.

V souvislosti s reformou se mluví i o změně valorizačního schématu například kvůli tomu, že ten současný za vysoké inflace silně zatěžuje systém. Když ho ale změníte, nebude hrozit, že se za podobné situace, jako je nyní, v budoucnu ocitnou senioři v bezvýhodné finanční situaci?

Pokud budeme upravovat valorizační mechanismus, bude muset být úprava taková, že nebude podporovat rozevírání nůžek mezi starobními důchodci.

Zásadní problém současného schématu je, že při vysoké inflaci velmi výrazně pomáhá zvyšovat důchody nadprůměrné, vysoké, ale u lidí se třetinou a čtvrtinou nízkých důchodů zvýšení nepokrývá nárůst spotřebního koše jejich životních nákladů. A já se chci soustředit na to, abychom to v okamžiku, kdy bude docházet k těmto specifickým situacím, lépe dokázali vyvážit.

To znamená, že by se nemuselo přihlížet ke klasické inflaci, ale k inflaci spotřebního koše seniorů?

Těch variant je tam více.

Výnosy zdejších penzijních fondů patří mezi nejnižší v zemích OECD, poplatky naopak mezi nejvyšší. Co s tím vláda hodlá dělat?

Nejsem přímo zodpovědný za otázku třetího pilíře, to je záležitost ministerstva financí. Ale s ministrem Stanjurou jsem o tom tématu několikrát jednal a snažím se, aby dostal několik parametrických úprav.

| Pro systém je důležité, aby zůstala průměrná délka vyplácení důchodu 21,5 roku

Jednak bych chtěl, aby nebylo možné si potom vybrat jednorázově celou částku se státní podporou, ale aby tady byla určitá předvídatelnost toho, že ten člověk ty prostředky bude opravdu používat na zabezpečení ve stáří v nějakém čase.

Zároveň chci, abychom otevřeli větší možnost zúročení těchto vkladů. Tady si myslím, že je velký prostor, abychom to provázali třeba s klíčovými investicemi státu, například do výstavby jádra nebo výstavby silnic, kdy, až ty peníze budou potřeba pro ty, kteří si střežili, by se to mohlo krýt právě z výnosu takovýchto investic, jako je výroba elektřiny a její prodej nebo výběr z mýta v případě dálniční infrastruktury. Jsou to modely, které fungují v některých jiných státech, třeba severských.

Penzijní fondy: výnosy nízké, poplatky vysoké

Ekonomika

V médiích se objevilo, že nový prezident Petr Pavel hodlá předložit nějaké vlastní návrhy k důchodům. Nemáte pocit, že tím trochu překračuje vlastní pravomoci a hodlá vládě „vzít“ ty její?

Spíše to vnímám tak, že se chce zapojit do komunikace a osvěty. Důchodová reforma je téma, které může být zneužitelné v tom, že někdo může vytvářet lži a lidi strašit a říkat jim, že se nedožijí důchodu nebo že nebudou mít důchod a podobně.

Naopak, důchodovou reformu děláme proto, aby lidé měli zabezpečené důstojné podmínky ve stáří, aby systém byl dlouhodobě udržitelný. A já budu moc rád, když se prezident zapojí do vysvětlování toho, proč je důchodová reforma potřeba. Děláme to i proto, aby veřejné finance byly vyrovnané.

Ve středu se na sociálním výboru Sněmovny probírala situace na úřadech práce, kdy dochází ke zpoždování ve výplatě sociálních dávek, a to i v řádu měsíců. Neohrožuje to žadatele o ně dokonce i na životě, jak tam prohlásil ombudsman Stanislav Křeček?

Ohrožuje je to z hlediska jejich životní situace. Mně to rozhodně není jedno, intenzivně se tím zabývám, každý týden situaci na úřadech práce řeším. Bohužel ale nemám některé kompetence, které má vedení úřadu práce. Já mohu udávat směr a přinášet doporučení, což dělám.

Řekl jsem, že jsem připraven dělat změny v systemizaci pracovních míst, když o to budu požádán. A také jsem nastínil, jak by to mělo vypadat – že by mělo dojít k posílení úřadu v Praze, ve středních Čechách, k posílení v odměňování zaměstnanců, aby jejich nábor mohl přivést nové lidi. To dnešní zákony umožňují. Ale musí to udělat generální ředitelství.

Od září denně k tomu generálního ředitele Najmona vyzývám jak formálně, tak neformálně. Ale ty podstatné změny, které by k tomu vedly, zatím bohužel nenastaly.

Na úřadu práce dnes chybí okolo 400 zaměstnanců. Chystáte se kvůli odměňování nějak změnit tarifní tabulky?

Už dnešní zákon o státní službě dává úřadu práce možnost, jak lidi například v Praze nebo někde, kde je potřebujeme, vzít do stavu, odměnit výrazně více. Akorát toho úřad práce nevyužívá.

Finanční prostředky, které byly potřeba na dobré odměňování, jsem v loňském roce zabezpečil. Bylo to 580 milionů korun, které šly na navýšení odměňování. Jsem připraven to udělat i v letošním roce. Ale systémové kroky musí z manažerského hlediska udělat generální ředitelství. Toto prostě ministr nemůže, nemá k tomu kompetenci.

Na výboru jste také řekl, že chcete do poloviny roku navrhnout automatický valorizační systém u minimální mzdy. Jak bude vypadat?

Ano, na to se připravujeme. Chci, aby skončily nedůstojné debaty o minimální mzdě a aby byl předvídatelný mechanismus, který bude odpovídat vývoji v ekonomice. Zvažujeme to, že by minimální mzda byla stanovena jasným poměrem buďto vůči průměrné mzdě, nebo vůči mediánu mezd. Myslím si, že cíl by měl být v příštích pěti letech někde mezi 45 a 50 procenty vůči průměrné mzdě. Bude ještě záležet, jakým způsobem se při jednání se zaměstnavateli a odbory dohodneme na tom, co bude dál se zaručenou mzdou.

PŘEHLEDNĚ: Kolik je třeba měsíčně investovat, abyste v důchodu nestrádali

Finance

Na vládu teď půjde novela zákoníku práce, která prošla připomínkovým řízením. Jaké jsou z vašeho pohledu hlavní změny?

Výrazná změna nastává v oblasti předvídatelnosti práce u lidí na dohody. Každý člověk, který pracuje, by měl vědět, kdy, kde, v jakém rozsahu má práci vykonávat. Také pokud třeba dlouhodobě pracuje na dohody, musí mít jasně definované podmínky pro nárok na dovolenou. Pak jsme tam zakomponovali důležitou věc pro sladění rodinného a pracovního života.

Zvažujeme, že by minimální mzda byla stanovena jasným poměrem vůči průměrné mzdě nebo mediánu

To jsou základní podmínky pro home office. Zavedli jsme základní parametry pro to, jak ho využívat, jak o něj firmu požádat. A také aspoň základní definovanou částku, pokud se na tom zaměstnavatel se zaměstnancem dohodne, kterou bude firma zaměstnanci při práci z domova proplácet na náklady spojené s elektřinou nebo spotřebou vody.

U home officu budou tedy moci třeba rodiče dětí do devíti let nebo lidé pečující o hendikepovaného člena domácnosti požádat zaměstnavatele písemně o jeho povolení. Ten, pokud to zamítne, to bude muset písemně odůvodnit. Bude to fungovat, když jim prostě napíše dopis, ve kterém si může „vycucát z prstu“ důvody, proč práce z domova nejde?

To zamítnutí by nemělo být formálně vycucané z prstu. Ale mělo by opravdu říci jasně a poctivě, že daný zaměstnanec dělá práci na pozici, kde prostě práce z domova není možná. Má to vést primárně k tomu, aby se zaměstnavatel snažil najít cestu, jak home office umožnit. Většina zaměstnavatelů to začíná v poslední době dělat, protože jak je nedostatek lidí na pracovním trhu, tak se snaží více vycházet zaměstnancům vstříc.

Ty náhrady nákladů při práci z domova nejsou povinné, takže bude asi na vyjednávací schopnosti zaměstnance, jestli si je prosadí, nebo ne. Chápu to správně?

Ty náhrady jsou vodítko. Už dneska zákoník práce zná princip, že pokud zaměstnanec pracuje například z domu nebo má s tím spojené náklady, tak má dostat kompenzaci. My jsme vyslyšeli i volání některých zaměstnavatelů, kteří říkali, že není vždycky jasné, které náklady do toho zahrnout a které ne. Proto tam tato částka je nastavena.

Čtvrtina lidí si po práci přivydělává

Finance